

## Krúdy és Móricz színpadon



A debreceni Csokonai Színház október 20-i bemutatójáról mondja RENCZ ANTAL rendező:

Nem hálás feladat a magyar közönség elé egyfelvonásossal lépni. Aki mégis erre vállalkozik, úgy látszik, lemond a reprezentatív sikerről. Így – felelőssége nem lévén – bátran szakíthat a kötelező színházi-irodalmi konvenciókkal. Nem véletlen tehát, hogy drámaiságunknak ezen a kevésbé figyelemmel kísért területén született meg századunk nem egy stilusteremtő lehetősége, rendhagyó izgalmú vállalkozása. És mint lenni szokott: az így felcsillant zseniális szikrák tüzet nem gyújthattak maguk körül. Nincs semmi meglepő tehát abban, ha Krúdy így emlékezik Az arany meg az asszony című egyfelvonásosára, az Apolló Kabaréban tartott 1918-as bemutatója után: „Egy kis síp volt a messzi századok kottáiból való muzsikálásban, egy sújtás a kabáton, egy hang, amely a történelmi múlt hangjait utánozza... Én magam csodálkozom rajta leginkább, hogy elszökött a fiókomból, s felcsapott színésznek... Hát ezt is tudod? Tudsz bús és öreg lenni? Tudsz a szivekkel játszani, te papírmáséból való kalandor?” Nos, ez az íróasztalfiókból megszö-

kött kalandor szindarab; az író történelmi miliőbe álmodott vallomása önmagáról.

Móricz Sátán című drámai miniatúrája nemcsak témájában, de sorsában is hasonló az előbbihez. A Nemzeti Színházban rendezett Nyugat-matinén mutatták be 1913-ban; azóta teljesen feledésbe merült. Pedig ez az odavetett színpadi vázlat tele van a népi játékokból, farce-okból vett humorral, leleménnyel, költészettel és igazi móríci szennvedéllyel. A Hevesi Sándor ösztönzésére született realista regényadaptációkkal szemben ez a mű egy szabadabb fantáziájú, népi misztériumjáték felé mutató – később Tersánszky-nál fellelhető – színházi világ felé nyit ablakot. A drámaírásnak ezen a „bartóki útján” Lorca írta az európai művészeti élet csodájaként műveit – Spanyolországban. Móricz farsangi játékából pedig csak az az egy-két népdal vált közkinccsé, amelyek Kodály Székely fonójában csendültek fel ismét.

Amikor a Csokonai Színház az évfordulók kapcsán megemlékezik a kettős bemutatóval századunk két jelentős prózaírójáról, egyben szeretne elgondolkoztatni is: vajon jól gazdálkodunk-e értékeinkkel?